

Kritizovat zakázáno, milé děti

Základní školou otrásl žákovský časopis – a skončil

IVANA SVOBODOVÁ / FOTO MATĚJ STRÁNSKÝ

Škola v Újezdě nad Lesy vypadá běžně příjemně: chodby vyzdobené dětskými výkresy, hned za vchodem klubovna se stolním fotbalem, v rohu chodby pingpongový stůl. V přátelských kulisách se ale odehrává drama, z něhož lidé – učitelé i děti – vycházejí znesvářeni. V loňském školním roce tu z aktivity nové češtinářky začal vycházet školní časopis psaný dětmi, zbyla po něm jen tři čísla zavěšená na školním webu, letos už se o pokračování nikdo nepokouší. Vedení školy se nelíbí, když jsou děti kritické ke škole. Učitelku, která děti ke kritickému myšlení vedla, ředitelka potrestala. Otevřenost a přátelské prostředí na základních školách ještě zdaleka není samozřejmostí.

Něco otravného

„Škole vadilo, že tam lidi psali, co si myslí a co by šlo na škole zlepšit, paní učitelku Howe, která časopis vedla, před námi někteří učitelé začali pomlouvat, a letos už češtinu neučí a do časáku se nikomu nechce,“ shrnuje to začka druhého stupně za rohem školy a nejspíše se rozhlédne. „Ale bylo to to nejlepší, co se tady dělo. Díky tomu časopisu už třeba smíme o malé přestávce na chodbu, protože se tam o tom, že nesmíme ze tříd, psalo.“

Na chodby školy se ze zavřených učeben linou běžné zvuky – učitel diktuje látku, děti se něčemu smějí, z dalších dveří je slyšet zvýšený hlas učitelky: „Neotáčej se, nebav se!“ Pingpongový stůl zůstává i o přestávce opuštěný: podle dětí je učitelé napomínají, že u hraní hlučí, tak tam moc nechodí. A klubovna

„Dost mě to tu semilá.“ (Romana Howe)

s fotbálem je zamčená: smí se tam jen pod dozorem, když má třída volnou hodinu.

Když do školy před rokem a půl nastoupila nová ředitelka, Romana Howe se, jak říká, těšila, že ve striktně vedeném prostředí nastanou změny k lepšímu. „Už to, že nám paní ředitelka dala na počátku dotazník, co se nám líbí a co by šlo zlepšit, mě potěšilo,“ vzpomíná učitelka Romana Howe. „Napsala jsem spoustu podnětů, jak učit lépe, ale nic se nestalo a už se mě na to nikdo neptal.“

Časopis rozjela učitelka loni v osmých a devátých třídách poté, co se jí žákyně Valerie Wastlová svěříla, že by jednou ráda byla novinářkou – Valerie se stala jeho šéfredaktorkou. Kamenem úrazu se pro ředitelku a ostatní kolegy stal zejména rozhovor, který s učitelkou Howe vedla redaktorka-žákyně: paní Howe v něm líčila zkušenost ze Základní školy Dr. J. Malíka v Chrudimi, kam se ve svém volnu zajela podívat, protože škola platí za nebývale úspěšnou. V rozhovoru líčí, jaká panuje v Chrudimi otevřená atmosféra, že mohou děti samy bez dozoru o přestávce do počítačové učebny, jak se učí ve skupinách, že na prvním stupni se neznámkuje, ale děti dostávají slovní hodnocení a že ani nemají zájem odcházet v 5. či 7. třídě na víceletá gymnázia – a na otázku, čím to je, odpovídá Romana Howe, že to záleží na vedení.

Spor byl i o texty, v nichž se děti vyjadřovaly, co si myslí – třeba o chystaném zákazu mobilů ve škole a podobně. „Nakonec byl časopis paní ředitelkou zakázán. Tedy ‚pozastaven‘, jak nám řekli, a rozjela se kolem toho spousta nepřijemností. Pořád jsem musela chodit do ředitelny a něco vysvětlovat, v podstatě šli přes nás po paní učitelce Howe,“ líčí bývalá šéfredaktorka Valerie, dnes studentka střední školy grafické v Lysé nad Labem. „Začali najednou vybírat sešity paní učitelky Howe a hledat, jestli nás dobře učí, ale jiní učitelé je nezajímali. Už jsem z té situace byla tak nešťastná, že jsem z časopisu odešla,“ říká Valerie. „Přitom to bylo skvělé. Paní učitelka nás třeba vzala na jinou školu, abychom viděli, jak to dělají tam, zaplatila nám autobus, o všem jsme s ní mohli mluvit, v literatuře nám pouštěla filmy podle literárních předloh, zajímalo ji, co nás zajímá, všechno nám bezvadně vysvětlila, byla jiná a její hodiny mi hodně daly.“

Romana Howe nejdříve dostala od vedení školy důtku za to, že žákům nevysvětlila, že „mohou kritizovat, ale slušně a za pomoci odpovídajících výrazů“. A pak další: že její žáci mají v sešitě málo zápisů a že včas nezabalila k navrácení tablety, které vydobyla pro školu alespoň na zkoušku. Letos už nedostala český jazyk a učí jen angličtinu, vedení časopisu se kvůli cenzorskému tlaku vzdala a časopis už letos nikdo nedělá. „S nikým se moc nebavím, jsem trochu vyčleněná. Ani nevím, co bych si s kolegy říkala, pro mnohé jsou děti jen něco otravného, co je třeba zpacifikovat, tak se mi s nimi ani nechce mluvit.“

Ředitelka školy Alena Sochůrková celou lapálií vnímá jako chybu své podřízené Howe: „Proč bourat něco, co nám vyhovuje? Komu ta škola nevyhovuje, může dát dítě jinam. Nebo jít učit jinam,“ říká ředitelka. A její kolegyni, učitelce češtiny Haně Jančové, se zdá divné, že tu nějaký časopis vůbec vycházel, protože když ona sama před mnoha lety chvíli vedla školní časopis, děti to nebavilo. „Slibovala jsem jedničky, přemlouvala je, ať něco napíší, byly to neskutečné galeje, děti neměly žádné nápady, člověk je nemůže k ničemu přimět, už bych to nedělala.“

Jen tak si pohovět

Na základní škole v Chrudimi, která se stala nechtěně součástí újezdského dramatu, jako by člověk vstoupil do jiného časoprostoru. Ředitel Zdeněk Brož jde chodbou, děti zdraví jménem, učitelé se usmívají a o přestávkách debatují s dětmi na chodbách, u pingpongového stolu je nával, místnost s počítači je opravdu přístupná, lavice ve třídách jsou seskupeny do útvarů pro pracující skupinky, prvňáčci učitelce říkají křestním jménem. V „klidové“ místnosti si potichu čtou o přestávce děti, které mají vzruchů dost a chtějí si chvíli v tichosti odpočinout. „To není možné,“ směje se skupina devátaček příběhu školního časopisu v Újezdě nad Lesy. „To u nás, kdyby bylo něco zakázané, tak to je neřít svůj názor.“ Zrovna minulý týden jejich třída vyhověla svému učitelce a napsala mu, co by mohl ve svých hodinách zlepšit – a on jim za to poděkoval. Dívka ze skupinky vypráví, jak ji nedávno potkal ředitel na chodbě uplakanou, trápilo ji zdraví dědečka, který skončil v nemocnici, omluvil ji z hodiny a nechal ji v místnosti učitelů v pohodlném křesle, ať si hodinku hová, a po chvíli ji tam přišla utěšit její třídní učitelka. „Už je to dobré, dědeček už je zpátky doma,“ směje se dívka, „ale tohle nebylo nic výjimečného. Tady nás nechtějí nacytat, když vidí, že nemáme svůj den, což se někdy stane každému, nemusíme psát písemku nebo si můžeme jít místo učení odpočívat ve třídě na koberec,“ líčí přístup učitelů.

„Jeden člověk ten zaběhaný systém nemůže prolomit.“

Školní řád tady zabere jednu stránku velkým písmem (v ZŠ v Újezdě má 11 hustých stran) a je tu i kolonka pro povinnosti učitelů: Dodržovat zásadně partnerský vztah k žákům, dodržovat Úmluvu o právech dítěte. „To je zásadní, tady nikoho neuslyšíte na děti rvát,“ říká ředitel Zdeněk Brož, do jehož školy chodí nahlížet také učitelé odjinud. „Vedeme i děti k přátelským vztahům mezi sebou, ke spolupráci. V normální škole se bohužel spolupráce trestá, když se děti mezi sebou domlouvají, radí, u nás je to žádoucí.“

Učitelku Romanu Howe, která se sem zajela podívat, si tu pamatují – ze školy byla nadšená. Ale že by její nadšení pro přátelskou a otevřenou školu s novými metodami výuky mohlo změnit její školu, o tom ředitel Brož pochybuje. „Měnit může ředitel, nebo by musela najít ve sboru dost spřízněných učitelů. Jeden člověk ten zaběhaný systém nemůže prolomit,“ říká. On sám po svém nástupu do ředitelny v Chrudimi – je to už 26 let – vycházel z toho, co ho štvalo jako učitele na předešlé škole a jako žáka v dětství. A udělal to jinak. „Musel jsem se po dvou letech rozloučit s částí sboru, český učitel je bohužel často líný učitel, který změny, semináře, novinky a větší přemýšlení o potřebách dětí bere úkorně,“ vzpomíná. „Tohle se tady na fakultách neučí.“ A pak už to pryč šlo – vybrat si učitele, kteří mají rádi děti a chtějí z nich vychovávat sebevědomé lidi schopné dávat si věci do souvislostí, nebát se projevit názory a polemizovat o nich s ostatními. „Ale pokud je tam paní učitelka na to sama,“ krčí Zdeněk Brož rameny, „tak to určitě nedopadne dobře.“

To už si uvědomuje i Romana Howe: „Nevím, jestli na této škole zůstanu, dost mě to tu semílá,“ říká. „I já se tady totiž horším, cítím, že dřív jsem učila zajímavěji.“ ●